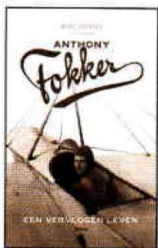

Loopings maken voor de meisjes

De jongensachtige bravoure van Anthony Fokker

*Historisch Nieuwsblad
24(2015)3, p. 88-90.*

Anthony Fokker.
Een vervlogen leven
Marc Dierikx
416 p. Boom,
€ 24,90

'KENNIS IS VEEL. Karakter is meer,' zo stond op de muur van het biologielokaal van Anthony Fokker (1890-1939) in Haarlem geschreven. Een toepasselijke spreuk, want van studieboeken moest Fokker niet veel hebben. Na lezing van de biografie die luchtvaarthistoricus Marc Dierikx publiceerde, voel je de opwinding die zich van de jonge Fokker meester moet hebben gemaakt toen hij in de auto een trein probeerde bij te houden. Snelheid en techniek wakkerden zijn pioniersmentaliteit aan. Hij ontwierp een autoband die niet meer lek kon raken, bouwde een zeilboot, betaalde smeergeld om aan militaire dienst te ontkomen en vertrok naar Duitsland voor een opleiding in de vliegtuigbouw. In 1911 gaf hij boven Haarlem een eerste geslaagde vliegdemostratie.

Zeven minuten lang bleef hij in de lucht – een sensatie. In de beginfase van de luchtvaart was karakter echt belangrijker dan kennis, zeker als je wist hoeveel avonturiers overal in Europa en de vs verongelukten. De keren dat Anthony crashte vanwege een technisch defect zijn bijna niet te tellen. Navigatie was er in de begintijd niet, dus het was de normaalste zaak van de wereld dat Fokker zo nu en dan een tussenlanding moest maken om de weg naar het vliegveld te vragen.

Dierikx weet de jongensachtige bravoure van Fokker mooi te beschrijven. Tegelijk schetst hij een genuanceerd beeld van de manier waarop de luchtvaart zich internationaal ontwikkelde. Het waren waaghalzen die de techniek uitprobeerden en mannen van karakter die op basis van ervaring technische aanpassingen doorvoerden.

Fokkers pioniersmentaliteit kwam het best tot uiting in het stuntvliegen. Een looping maken boven een bewonderend publiek was het mooiste, temeer omdat dergelijke capriolen erg in trek waren bij de meisjes. Anthony combineerde dit allemaal door met zijn eigen bedrijf een stuntteam te formeren, en daartoe nam hij een mooie Russische pilote in dienst.

Hij kreeg natuurlijk een relatie met deze Ljuba, voormalig danseres.

In 1912 tekende hij voor de oprichting van Fokker Aviatik GmbH. Met vallen en opstaan was Fokker aan de vooravond van de Eerste Wereldoorlog vliegtuigleverancier van het Duitse leger geworden, met 55 man in dienst.

Al in de eerste maand van de oorlog ging de helft van de Duitse luchtvloot verloren, dus aan orders geen gebrek. Toen Roland Garros op Duits grondgebied een noodlanding moest maken, bestudeerde en verbeterde Fokker het Franse

WAAGHALS
ANTHONY
FOKKER IN EEN
MILITAIR
VLIEGTUIG 1914.
Foto HH/Spaarnestad Photo

 Historisch Nieuwsblad
mag 5 exemplaren van dit boek weggeven. Houd onze nieuwsbrief in de gaten: historisch-nieuwsblad.nl/nieuwsbrief

gesynchroniseerde machinegeweer waarmee je met draaiende propeller vuursalvo's kon afgeven. Hij wist zo de Duitse legertop te paaien; met Herman Goering raakte hij zelfs bevriend. Inmiddels was hij ook Duits staatsburger geworden.

Niet vreemd dat hij na afloop van de oorlog in Nederland met wantrouwen werd bejegend. Ook zijn onconventionele wijze van handeldrijven maakte hem niet populair. Zo deinsde hij er niet voor terug de flegmatieke Albert Plesman van de KLM met een valse voorstelling van zaken tot aankoop van zijn

BOEKEN

---

vliegtuigen te verlokken. Het lukte hem eerst in Nederland en daarna in de Verenigde Staten een bloeiende vliegtuig-industrie op poten te zetten. In Amerika werd Fokker kort voor zijn dood in 1939 uit zijn eigen bedrijf gezet. Hij was een man van 'vroeger' geworden.

Op onnadrukkelijke wijze krijgen we in deze biografie een staalkaart van uitdrukkingen uit de aviatiek te lezen. Dat begint al met de titel van dit boek: 'een vervlogen leven'; zijn concurrenten 'schoten hem onder de vleugels' of waren geen 'hoogvliegers' en zijn dood in een New Yorks ziekenhuis wordt een 'zachte landing' genoemd. Dierikx heeft een prachtige biografie geschreven, met veel nieuw materiaal, die zijn eerdere Fokkerbiografie *Dwarswind* (1997) in de schaduw stelt. Vooral dankzij de vondst van het bedrijfsarchief van de Fokker Corporation bij Boeing in Seattle is de Amerikaanse periode nu diepgaander beschreven.

.....

Hans Renders is directeur van het Biografie Instituut (RUG) en bespreekt elke maand een recent verschenen biografie.